

חינוך לחיים

פרשת נצבים

‘כי המצווה הזאת אשר אנכי מצווך היום לא נפלאה היא ממך’

אומר המדרש: מי שהוא טיפש אומר: אימתי אקרא כל התורה? ומי שהוא פיקח מהו עושה? שונה פרק אחד בכל יום ויום עד שמסיים כל התורה כולה. אמר הקב"ה: "לא נפלאה היא", ואם נפלאה היא "ממך" שאין אתה עסוק בה, הוי "כי המצווה הזאת".

ובויקרא רבה מובא 3 משלים על כך:

ר' חנין דציפורין פתר קרא בתלולית (ערימה) זו של עפר מי שטיפש מהו אומר מי יכול לקצות את זו מי שפיקח מהו אומר הריני קוצץ שתי משפלות (כלי מידה) היום שתי משפלות למחר עד שאני קוצץ את כולה כך מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד את התורה נזיקין ל' פרקים כלים ל' פרקים מי שפיקח מהו אומר הריני שונה שני הלכות היום שני הלכות למחר עד שאני שונה את כל התורה כולה.

א"ר יוחנן לככר תלוי (בחלל) של בית מי שטיפש אומר מי יכול להוריד את זה מי שפיקח אומר ולא אחר תלאו אלא מביא שני קנים ומספקן זה לזה ומורידו כך מי שטיפש אומר מי יכול ללמוד תורה שבלבו של חכם מי שפיקח אומר והוא לא מאחר למדה אלא הריני לומד שתי הלכות היום ושתיים למחר עד שאני לומד את כל התורה כולה.

אמר רבי לוי משל לטרסקל (סל) נקוב ששכר בעליו פועלים למלאותו מי שטיפש מהו אומר מה אני מועיל מכניס בזו ומוציא בזו מי שפיקח מהו אומר ולא שכר כל חבית וחבית אני נוטל כך מי שהוא טיפש מהו אומר מה אני מועיל ללמוד תורה ומשכחה מי שהוא פיקח מהו אומר ולא שכר יגיעה הקדוש ברוך הוא נתן. נשאלת השאלה מדוע צריך שלוש משלים על אותו רעיון?

נראה שיש כאן זה רמז לשלושה יסודות גדולים הנצרכים לעליה לכל תלמיד במעלות התורה: הדרך לעליה. החלטה והסכמה ליגיעה וערך עמל התורה.

לפעמים התלמיד מוכן לעמול בתורה ולהתייגע אבל הוא מתייאש כאשר הוא רואה את גודלה שהרי ארוכה היא מארץ מידה ורחבה... וכאן היצר מנסה להרפות את ידי ולומר לו 'מי יכול ללמוד תורה – נזיקין ל' פרקים וכו' הרי אין לך סיכוי להקיף וללמוד את כולה ובודאי לא תצליח להעמיק בכל חלקיה וכו' אז מה הטעם להתחיל...??? זוהי התלולית של עפר' שהטיפש מתייאש שרואה אותה. באו חז"ל ולמדו שלא כך חושב החכם, כי הוא מבין שלא צריך להשיג את התורה כולה באחת, והוא חושב רק על חובותיו באותו יום בלבד בלי לחשוב על העתיד. הוא מסתכל על 'שתי הלכות היום' כך מנצחים!!!

ואז מגיע היצר ומסיתו כי שלימות התורה זה דבר שלא ניתן להשיג את עומקה ככיר התלויה באוויר של בית שאי אפשר להגיע אליה. פה שורש הטענה 'מי יכול להוריד את זה' ומסתתר מאחוריה עצלות!! וחוסר נכונות לעמול. כי תירוצים רבים יש לעצל להצדיק את עצלותו. כל דבר שדורש עמל – נחשב בעיניו כאינו בר השגה, כטיפש שרואה כיכר תלויה ואינו חושב איך להשיגה. אבל החכם שואל: 'ולא אחר תלאו??' כי מבין שכמו מי שתלה את הכיכר הוא עמל על הדבר, כך גם יוכל כל מי שחפץ להורידה!! אין קנין תורה בלי עמל!! כל מי שהשיג זה היה בעמל!! שהרי 'לא יגיעת ומצאת' אל תאמין זאת מבין החכם וידע שעליו לעמול ולהתייגע!!

והשלישי, צריך לדעת שאדם צריך להשיג דבר גשמי בודאי היה טוב אילו מבוקשו היה ניתן לו בלא עמל ויגיעה, שהרי הטירחה הנצרכת כדי להגיע אל התכלית אל התכלית אינה מעלה. אבל בלימוד התורה, העמל עצמו הוא הנצרך!! שהרי למדנו 'לפום צערא אגרא' ולא לפי ההשגה, העמל והיגיעה הנצרכים לקניית התורה אינם רק אמצעי להגיע אליה, אלא מטרה ותכלית בפני עצמם. ולפיכך בעצם עמלו של האדם בתורה כבר קיים את תכלית הלימוד. וזה למדנו במשל השלישי משל לטרסקל נקוב וכו' שרואים שם שהחכם יודע כי עצם שעמל התורה הוא התכלית ללא קשר להשגה. ועפ"ז מפורסם הסברו של החפץ חיים על מאמר חז"ל 'אני עמל והם עמלים, אני עמל ומקבל שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר' שהרי יש להקשות וכי פועל העמל בענייני העולם הזה, אינו מקבל שכר על עבודתו? והסביר שבעולם הזה השכר ניתן על התוצאה בלבד ולא על עצם העמל, שכן העמל הוא רק אמצעי בדרך אל התכלית ולכן אדם שהתאמץ והתייגע ולבסוף לא ראה תועלת בעמלו, אין כל ערך למה שעמל. לא כן בלימוד התורה, הקב"ה מחבב את העמל בלא קשר לתוצאה ולכן מקבלים שכר על העמל עצמו.

אלו הן היסודות הנדרשים מכל בן עלייה השואף לקנות את קניין התורה. ידיעת המטרה והתכלית, ולכן מוטל על כל בן עליה לשים לעצמו מטרה עליונה של שלמות ולשאוף לכך. לאחר מכן, עליו להכין את הדרכים כפי שאיפתו ועליו ללמוד את הדרך הנכונה 'שתי הלכות ליום' אין לקפוץ מדרגות, לכל יום עבודתו שלו. וכך אין רפיון ידיים שמכניס היצר בניסיון לייאשו. ובנוסף לזכור את ערך עמלה של תורה שהיא בגדר תכלית ויש בה חשיבות עליונה. וכדברי החזו"א 'כל סגולות לימוד התורה- נאמר על עמלה'

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com